

Висновки

Як висновок, слід підкреслити, що використання запропонованого нами підходу до оцінки ефективності інвестиційних проектів найдоцільніше для підприємств аграрної сфери, що займаються інтенсивною відгодівлею сільськогосподарських тварин, у тваринницькій галузі, оскільки розмір інвестиційної складової для них є максимальним і вимагає повного оновлення основних фондів. Фактичні дані про обсяги і напрями інвестування коштів підприємствами агросфери свідчать про те, що представлені нами в розділі модель і методика можуть бути використані відносно 80% реалізовуваних інвестиційних проектів. Крім того, їх можна рекомендувати до використання в адміністративних структурах з управління аграрним виробництвом при організації і проведенні конкурсного відбору сільськогосподарських підприємств для виконання цільових програм і проектів.

Використання схеми взаємодії учасників інвестиційного процесу в рамках кластерного підходу до розвитку аграрної сфери в практичному аспекті можливе на основі форми некомерційного партнерства. До координуючого органу увійдуть (повинні увійти) представники сільськогосподарських і переробних підприємств, інвесторів, банківських структур, інформаційних і наукових організацій, а також органи державної, регіональної і місцевої влади. До основних функцій координуючого органу можна віднести: формування і реалізацію інвестиційної політики, прогнозування інвестиційних процесів, методологічне і нормативно-правове забезпечення інвестиційної діяльності, формування цільових програм, залучення іноземних інвестицій, розподіл фінансових ресурсів і контроль за їх цільовим використанням.

При проведенні конкурсів серед сільськогосподарських товаровиробників на фінансування інвестиційних проектів за рахунок коштів державного, регіонального або місцевого бюджету у формі кредитування, безповоротного фінансування, державних гарантій рекомендуємо використовувати методику визначення бюджетної ефективності інвестицій, що базується на системі показників, які відображають галузеві особливості і рівень державної підтримки суб'єктів інвестиційної діяльності.

Моделі оцінки інвестиційних проектів, залучення інвестицій в аграрний сектор економіки, що рекомендуються нами до реалізації, передбачають вивчення виробничої і ресурсної структури аграрних підприємств на основі використання економіко-математичних методів дослідження в рамках запропонованої концептуальної моделі управління інвестиційними процесами.

Список використаних джерел

1. Андреева В.М. Інвестиційний менеджмент / В.М. Андреева. – Х.: ХНАМГ. – 2009. – 221 с.
2. Вінченко І.І. // Інвестиції: практика та досвід, 2009. – №5. – С. 8–11.
3. Гайдуцький А. Класифікація чинників інвестиційної привабливості економіки / А. Гайдуцький // Ринок цінних паперів України. – 2004. – №9/10. – С. 9–14.
4. Резнік Н.П. Організаційно-економічний механізм інвестування АПК: монографія / Н.П. Резнік: Умань. – Сочінський, 2011. – 315 с.
5. Саблук П.Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2007. – №2. – С. 3–11.

*О.В. ПОЛЯКОВА,
к.е.н., доцент, Чернігівський державний інститут економіки і управління,
О.І. ЄРМАК,
к.е.н., доцент, Чернігівський державний інститут економіки і управління*

Формування первинного обліку запасів на підприємствах текстильної промисловості

Практика роботи підприємств текстильної промисловості показує, що форми первинного обліку запасів не повною мірою враховують галузеві особливості. Тому в статті розроблені практичні рекомендації щодо оптимізації документообігу в сфері обліку запасів через удосконалення існуючих форм первинної документації.

Ключові слова: запаси, текстильна промисловість, облік, документообіг, первинні документи, прибутковий ордер, картка складського обліку.

Практика работы предприятий текстильной промышленности показывает, что формы первичного учета запасов не в полной мере учитывают особенности отрасли. Поэтому в статье разработаны практические рекомендации по оптимизации документооборота в сфере учета запасов путем совершенствования существующих форм первичной документации.

Ключевые слова: запасы, текстильная промышленность, учет, документооборот, первичные документы, приходный ордер, карточка складского учета.

Experience of the enterprises of the textile industry shows that forms of the primary account of stocks do not consider features of the industry in full. Therefore the article represents practical recommendations about document circulation optimisation in the field of the account of stocks by means of improving of existing forms of the primary documentation.

Keywords: *stocks, the textile industry, the account, document circulation, primary documents, the credit order, a card of the stock account.*

Постановка проблеми. Основною метою при організації обліку є створення найбільш оперативної, незавантаженої громіздкими регістрами інформаційно-управлінської та доступної для управління системи. Правильна побудова первинного обліку з урахуванням особливостей діяльності підприємства впливає на формування багатьох економічних показників, таких як собівартість, прибуток, рентабельність виробництва, а також це впливає на ефективність управління підприємством у цілому. Виходячи з цього основним завданням будь-якого підприємства є побудова облікової системи, яка б давала змогу оптимально відображувати весь процес руху запасів.

Основною метою дослідження первинного обліку запасів на підприємствах різних галузей промисловості має стати не тільки вивчення галузевих і технологічних особливостей та їх впливу на побудову первинного обліку запасів, а й створення оптимальної інформаційної системи, яка потрібна для прийняття оптимальних управлінських рішень.

Нагальною є розробка практичних рекомендацій щодо мінімізації документообігу в сфері обліку запасів, зокрема розробка й впровадження нових та доповнення існуючих форм первинної документації та зведених регістрів, які дадуть змогу вести облік руху і використання запасів у розрізі виробничих процесів.

Дослідження діючої практики на підприємствах текстильної промисловості свідчать про те, що аналітичний облік є складною і найбільш трудомісткою ділянкою облікового процесу. Це зумовлено тим, що на підприємствах велика кількість різноманітних запасів, що ускладнює облік їх надходження й вибуття.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питанням організації та методики ведення аналітичного обліку запасів приділялася значна увага в працях багатьох вітчизняних вчених: Ф.Ф. Бутинця, В.В. Гливенко, В.І. Лемішовського, В.С. Леня, В.В. Ткаченко, М.С. Пушкаря, Р.Л. Хом'яка, водночас особливості організації обліку запасів на підприємствах текстильної галузі промисловості залишаються поза увагою науковців.

Метою статті є обґрунтування необхідності розробки спеціальних форм первинної документації щодо обліку запасів для підприємств враховуючі галузеві особливості.

Виклад основного матеріалу. Проведене наукове дослідження організації облікового процесу на промислових підприємствах показало, що нормативна база щодо його

побудови була розроблена в галузевих інструкціях 70–80 років ХХ ст. На сьогодні вона потребує змін і доповнень.

Відповідно до п. 1 ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, в яких відображують факти здійснення господарських операцій.

Правильне і своєчасне документальне оформлення руху запасів дає можливість попередити різні порушення, своєчасно виявити зловживання, здійснювати постійно контроль за роботою матеріально відповідальних осіб.

Аналіз організації обліку на промислових підприємствах, зокрема застосування форм первинного обліку запасів, дає змогу дійти висновку, що окремі форми обліку досить важко застосовувати в тій формі, в якій вони представлені. Це пояснюється галузевими особливостями руху запасів по виробничим переділам.

Застосування самостійно розроблених або зміна затверджених форм бухгалтерських регістрів і первинної документації цілком припустима. Відповідно до п. 5 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємство самостійно обирає форму бухгалтерського обліку як певну систему регістрів обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації в них з дотриманням єдиних засад, встановлених цим законом, та з урахуванням особливостей своєї діяльності й технології обробки облікових даних; підприємство самостійно розробляє систему і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності та контролю господарських операцій, визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів, затверджує правила документообігу та технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і регістрів аналітичного обліку [1].

Розглянемо на умовному прикладі документальне оформлення руху виробничих запасів на суконному виробництві текстильної галузі.

Правильна організація складського обліку запасів займає важливе місце в структурі будь-якого підприємства. Наказом по підприємству кожному складу має присвоюватися постійний номер, який наводять у всіх первинних документах, що враховують надходження й витрачання запасів.

Висвітliamo більш докладно особливості ведення складського обліку вовни на підприємствах текстильної промисловості, оскільки цей вид запасів через свої природні властивості впливає на побудову системи первинного обліку.

Складський облік сировини припускає ведення на складах кількісно-сортового обліку руху запасів. Сортовий кількісний облік руху сировини здійснюють матеріально відповідальні особи складу за його видами. Вовну приймають на склад партіями (кількість пакувальних одиниць (стосів) вовни одного найменування, одного промислового сорту).

Для оформлення запасів, що надходять на склад покупця, застосовують різні товаросупровідні документи, якими залежно

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

від умов поставки, порядку розрахунків та умов приймання – передачі товарів можуть бути: накладна, товарно–транспортна накладна, залізнична накладна, рахунок–фактура тощо.

На складі для обліку вовни застосовують такі первинні документи: паспорт на стос вовни; журнал покіпного обліку сировини; прибутковий ордер; вимога–накладна на відпуск матеріалів зі складу; картка складського обліку сировини; звіт про рух сировини на складі тощо.

При оприбуткуванні запасів у складському господарстві заповнюють прибутковий ордер. Цей документ використовують для обліку матеріальних ресурсів, що надходять від постачальників чи з переробки [2].

Слід зазначити, що в текстильній промисловості для обліку вовни доцільно застосовувати відмінні від типових форм прибуткові ордери. Нами запропоновано включити додаткові реквізити до форми прибуткового ордера, що обґрунтовано на–самперед існуючою особливістю обліку сировини в цій галузі. До додаткових реквізитів цього документа відносять: номер партії сировинних ресурсів, кондиційну і фізичну вагу, номер і кількість кіп. Форма прибуткового ордера наведена в табл. 1.

Необхідно також звернути увагу, що складання прибуткового ордеру передбачено в одному примірнику. Однак на великих підприємствах доцільно цей первинний документ складати в двох примірниках, один з яких передавати до бухгалтерії для подальшої обробки, а другий, як виправданий документ, залишається на складі.

Наступний документ – картка складського обліку, яка є основою аналітичного складського обліку. Її застосовують для обліку руху матеріалів на складі за кожним сортом, видом та розміром і заповнюють на кожний номенклатурний номер матеріалу і ведуть матеріально відповідальні особи [5]. Тобто на кожний номенклатурний номер, що відповідає визначеному сорту вовни, відкривають окрему картку, тому облік називають сортовим і здійснюють його тільки в натуральному вираженні.

Запис у картках комірник робить на основі первинних документів (прибуткових ордерів, накладних) у день здійснення операцій. Після кожного запису виводять залишок відповідних запасів, тобто склад має оперативні відомості про стан запасів на підприємстві.

Удосконалена нами форма картки складського обліку в частині включення додаткових реквізитів дає змогу врахо–

увати рух і використання запасів за місцями їх виникнення (змішувальний відділ прядильного виробництва, відділи фарбування й карбонізації). Її можна використовувати при автоматизованій системі обробки інформації. Форма картки рекомендована нами для складського обліку основної сировини в текстильній промисловості, наведена в табл. 2.

Оскільки на текстильних підприємствах номер партії сировинних ресурсів виступає об'єктом обліку, то ведення обліку тільки за номенклатурними номерами виявляється недостатнім. Форми первинних документів мають бути складені так, щоб надавати інформацію про рух сировинних ресурсів за місцями виникнення витрат – центрами відповідальності.

Організація системи первинного обліку запасів має акумулювати інформацію про те, наскільки рівномірно забезпечується підприємство сировинними ресурсами, який їхній стан на конкретне число місяця, які умови зберігання цих запасів.

Можливі два варіанти організації складського обліку.

Перший варіант передбачає складання звіту про рух матеріальних цінностей наприкінці кожного місяця на основі карток складського обліку. Він включає інформацію про залишки запасів, їхнє надходження, витрачання і залишок на кінець місяця.

Другий варіант полягає в здаванні первинних документів матеріально відповідальною особою зі складу в бухгалтерію, при прийманні – здаванні яких оформляють реєстр приймання – здавання документів. Його застосовують для реєстрації прибутково–видаткових документів, які здають до бухгалтерії. Цей документ відображає кількість і номери первинних документів по оприбуткуванню й витрачання запасів. Приймання документів відбувається в присутності бухгалтера з обліку запасів і матеріально відповідальної особи складу. Бухгалтер перевіряє правильність відображення основних реквізитів документів у картках обліку запасів. На основі цих карток матеріально відповідальна особа складає відомість обліку залишків запасів.

Важливою ділянкою обліку запасів є склад пряжі в ткацькому виробництві. Пряжа може надходити на склад із прядильного виробництва або від постачальників. Пряжу, отриману від постачальників, приймають суворо по партіях із

Таблиця 1. Форма прибуткового ордера

Дата	Код	№ складу	Найменування постачальника	Кореспондуючий рахунок	Номер документа		
1	2	3	4	5	6		
06.05.12.	100	1	ВАТ «Скорп»	201	134		
Найменування сировини	Номер партії	Номен. номер	Од. вим.	Номер кіпи	Кількість кіп	Фізична вага	Кондиційна вага
7	8	9	10	11	12	13	14
Меринос 70	268	101001	кг	205	1	175	180
Ціна (грн.)	Сума без ПДВ (грн.)	Сума ПДВ (грн.)	Усього з ПДВ (грн.)	Номер по складській картотеці			
15	16	17	18	19			
20	3600	720	4320	166			

Таблиця 2. Форма картки складського обліку

Дата	Залишок на 01.05.12	Надходження							
		№ п/о	Постачальник	Од. вим.	Номенкл. номер	Кількість кіп	Фізична вага	Кондиційна вага	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
03.05. 2012	0	621	ВАТ «Скорп»	кг	101001	1	143	140	
Витрачання									
№ накладної	До змісового відділу			До відділу фарбування			До відділу карбонізації		
136	Кількість кіп	Фізична вага	Кондиційна вага	Кількість кіп	Фізична вага	Кондиційна вага	Кількість кіп	Фізична вага	Кондиційна вага
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
	1	143	140	0	0	0	0	0	0
Залишок на 31.05.12							Примітки		
Кількість кіп		Фізична вага		Кондиційна вага					
20		21		22					
0		0		0					

контрольним зважуванням. Результати зважування записують у супровідному документі постачальника. Якщо встановлено невідповідність кількості пряжі, що надійшла, кількості, зазначеній у документі постачальника, завідувач складом складає акт приймання–передачі.

Основою складського обліку пряжі в ткацькому виробництві, як і на інших складах, є картка складського обліку, в якій відображають рух пряжі по виробництву та визначають її залишки на перше число наступного місяця.

Залежно від того, який варіант складського обліку використовують на підприємстві, на складі складають такі звіти: на власно виготовлену пряжу – Звіт про рух власної пряжі на складі, на пряжу, що надійшла від постачальників, – Звіт про рух привізної пряжі. Вироблену в ткацькому виробництві сирову тканину відображають у Звіті про рух сирових тканин на складі, яку складають на складі сирових тканин.

У такий спосіб по всіх виробничих переділах організують складський облік. Первинний облік пряжі на складах здійснюють по партіях пряжі, а всередині партії – по ящиках; за вагою бруто і нетто; за номером, сортом і видом пряжі та за постачальниками. В ткацькому цеху, крім зазначених показників, облік організують за рухом сирової тканини, в оздоблювальному виробництві на складі готової продукції – за виробленою тканиною.

Для правильної організації обліку пряжі в ткацькому виробництві доцільно виділити окремо склад основної та склад уточної пряжі. Це можна обґрунтувати тим, що для таких видів пряжі характерні різні технологічні операції, а також тим, що у складських приміщеннях має підтримуватися визначений температурний режим її зберігання.

Отже, питання зберігання пряжі займає важливе місце в складському господарстві. Слід зазначити, що вовну на складі зберігають упакованою в стоси. Доцільно систематично перевіряти її стан. При виявленні підвищеної вологості, зігріванні вовни відповідні кипи треба негайно розпакувати і вжити всіх заходів. У протилежному разі це може призвести до самозаймання вовни.

Зі складів первинні документи передають до бухгалтерії, де перевіряють правильність їх оформлення, таксування, групування тощо. На основі первинних документів складають облікові реєстри з обліку запасів.

Висновки

Організація ефективної системи обліку запасів є актуальною проблемою для багатьох промислових підприємств. Необхідна якісна перебудова обліку запасів із метою контролю за характером і структурою їх споживання, попередження й мінімізації втрат, виявлення та мобілізації резервів поліпшення використання сировинних ресурсів. У статті наведено рекомендації, спрямовані на вдосконалення документообігу через запровадження доповнених форм первинної документації. На рівні робочих документів текстильних підприємств, які визначають засоби обліку та формують облікову політику, були вдосконалені форми первинних документів – картка складського обліку та прибутковий ордер. Також потребують вдосконалення й інші форми первинних документів і реєстрів обліку, що надасть можливість контролювати рух і використання виробничих запасів у галузі, що досліджується.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність: Закон України від 16.07.99 №996–XIV зі змінами і доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Атамас П.Й. Управлінський облік. [Навч. посіб., 2–е вид.] / П.Й. Атамас – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 440 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. [8–ме вид., доп. і перероб.] / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 912 с.
4. Бухгалтерський облік в Україні. [Навч. посіб., 7–ме вид., доп. і перероб.] / За ред. Р.Л. Хом'яка, В.І. Лемішовського. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка», «Інтелект–захід», 2008. – 1224 с.

Б. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність [Підручник, 3-тє вид, доп. і перероб.] / Ткаченко Н.М. – К.: Алерта, 2008. – 925 с.

Б. Голов С.Ф. Управлінський облік: [Підручник] / С.Ф. Голов. – К.: Лібра, 2006. – 704 с.

7. Лень В.С., Гливенко В.В. Бухгалтерський облік в Україні: основи і практика [Текст] / В.С. Лень, В.В. Гливенко. – 4-те вид. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2012. – 752 с.

8. Пушкар М.С. Фінансовий облік / М.С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-Бланш, 2008. – 628 с.

УДК 346.3 (477)

I.V. КУЧЕРУК,
к.е.н., Європейський університет

Застава за кредитними операціями, її сутність та окремі види застав, які забезпечують кредитні зобов'язання

У статті розкрито сутність застави, підстави її виникнення, окремі види застав у забезпеченні виконання зобов'язань за кредитними операціями шляхом встановлення додаткових гарантій та застава як захід щодо удосконалення розрахунку резерву за кредитними операціями та мінімізації кредитних ризиків.

Ключові слова: застава, забезпечення, застава-утримувач, заставадавець, іпотека, гарантія, предмет застави, майнові права, нерухоме майно, рухоме майно, виробниче обладнання, транспортні засоби, товари в обороті, цінні папери.

В статье раскрыта суть залога, основания для его возникновения, отдельные виды залогов в обеспечении выполнения обязательств по кредитным операциям путем установления дополнительных гарантий и залог как мера по совершенствованию расчета резерва по кредитным операциям и минимизации кредитных рисков.

Ключевые слова: залог, обеспечение, залогодержатель, залогодатель, ипотека, гарантия, предмет залога, имущественные права, недвижимое имущество, движимое имущество, производственное оборудование, транспортные средства, товары в обороте, ценные бумаги.

The article explores the nature of the collateral, the reasons for its occurrence, certain types of liens securing obligations under credit operations by establishing additional guarantees or collateral as a measure to improve the calculation of provisions for credit operations and minimize credit risks.

Keywords: security, security, pawnee, mortgagor, mortgage, guarantee, collateral, property rights, real estate, personal property, industrial equipment, vehicles, goods in circulation, securities.

Постановка проблеми. В сучасному ринковому середовищі активні операції банківських установ посідають пріоритетне місце, вони займають перше місце у статті доходів, але їм притаманні найбільші ризики. Найбільш актуальною

проблемою функціонування банківських установ є забезпечення принципу повернення кредитних коштів, та одним із механізмів виконання цього принципу є застава, яка стимулює належне виконання боржником зобов'язань перед кредитором. Зміни, які постійно відбуваються в економіці нашої країни, ланцюг криз все частіше змушує банківські установи та Національний банк України приділяти все більше уваги такому інституту, як застава та заставним відносинам.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. На сьогодні, на жаль, недостатньо уваги приділено теоретичному обґрунтуванню заставних відносин, хоча значний внесок у дослідження теорії і практики цього питання міститься в роботах таких вітчизняних учених-економістів, як Т.С. Шкрум, І.І. Пучковська, В.В. Носік, А.М. Жуков, С.О. Тенькова, Н.А. Богомазова, А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна, І.В. Сала та інші.

Метою статті є розкриття економічної сутності терміну «застава», визначення видів застави та основних способів забезпечення виконання зобов'язань за кредитними операціями.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статті 1 Закону України «Про заставу» заставою визнається такий спосіб забезпечення зобов'язань, в силу якого кредитор (заставадержатель) має право в разі невиконання боржником забезпеченого заставою зобов'язання одержати задоволення з вартості заставленого майна переважно перед іншими кредиторами [1].

Застава виникає внаслідок двох підстав – договору чи закону. В практичній діяльності вітчизняних банків більшість заставних відносин виникає через договір, тобто умови про заставу можуть бути включені в кредитний договір, але, як правило, договір про заставу укладається окремо від кредитного договору.

Якщо застава виникає внаслідок закону, то закон, в якому передбачено виникнення застави, має містити вказівку, через які зобов'язання і яке конкретно майно має бути в заставі.